

Täysistunto

Tiistai 26.11.2024 klo 14.02—19.56

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 69/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 9/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

17.43 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on sitten viimeinen näistä viime viikon hännistä.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslakiin muutoksia kolmesta eri aihealueesta eli tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta ja silpomisen valmistelusta, täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopumisesta sekä edelleen lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoamisesta. Samalla esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen muutosten edellyttämiä tarkistuksia rikoslain muihin säännöksiin sekä edelleen eräisiin muihin lakeihin.

Lakivaliokunta toteaa yksimielisessä mietinnössään, että nämä ehdotetut muutokset ovat periaatteellisesti erittäinkin merkityksellisiä. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin.

Arvoisa rouva puhemies! Otetaan ensin käsittelyyn tämä silpominen ja silpomisen valmistelu.

Eli eduskunta on jo vuonna 2020 edellyttänyt, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säätämiseksi rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Tässä on taustalla lakivaliokunnan kansalaisaloitteesta vuonna 2019 laatima mietintö.

Viime keväänä on annettu EU:n direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta eli niin kutsuttu tällainen NKV-direktiivi, jossa jäsenvaltiot velvoitetaan kriminalisoimaan nimenomaisesti naisen sukuelinten silpominen sekä naisen tai tytön pakottaminen tai järjestäminen alistumaan tämäntyyppiseen silpomiseen.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi rikoslain 21 lukuun lisätään erilliset rangaistussäännökset naisen sukuelinten silpomisesta ja tällaisen silpomisen valmistelusta. Esityksessä on otettu huomioon tämän äsken mainitsemani NKV-direktiivin velvoitteet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

Mietinnössään lakivaliokunta suhtautuu myönteisesti erillisten rangaistussäännösten lisäämiseen rikoslakiin naisen sukuelinten silpomisesta ja silpomisen valmistelusta. Erilliset rangaistussäännökset korostavat teon moitittavuutta sekä selkeyttävät silpomisen ja silpomisen valmistelun rangaistavuutta ja suhdetta rikoslain yleisiin pahoinpitelyä koskeviin rangaistussäännöksiin. Niitten avulla voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen perus- ja ihmisoikeuksia loukkaava luonne sekä silpomiseen liittyvät tietyt erityispiirteet. Erillisten rangaistussäännösten avulla voidaan varmistaa myös sääntelyn kattavuus.

Rikoslain 21 lukuun ehdotetun uuden 6 b §:n mukaan naisen sukuelinten silpomisena rangaistaan naisen tai tytön ulkoisen sukuelimen poistaminen kokonaan tai osittain tai sen muu vahingoittaminen. Rangaistusasteikoksi ehdotetaan vankeutta vähintään yksi ja enintään kymmenen vuotta. Tämä vastaa törkeän pahoinpitelyn rangaistusasteikkoa. Suhteessa pahoinpitelyä koskeviin rangaistussäännöksiin kyse on erityissäännöksestä, joka kattaa eriaisteiset silpomisteot. Valiokunta pitää tätä perusteltuna, sillä kansainväliset ja EU-velvoitteet eivät mahdollista rangaistussäännöksen soveltamisalan rajaamista vain sukuelinten poistamiseen ja vakavaan vahingoittamiseen vaan myös silpomisen lievemmat tekomuodot tulee kriminalisoida. Valiokunta pitää myös ehdotettua rangaistusasteikkoa oikeasuhtaisena.

Myöskin rikoslain 21 lukuun ehdotetussa uudessa 6 c §:ssä naisen sukuelinten silpomisen valmistelusta on kyse erityissäännöksestä suhteessa rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä säädettyyn törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmisteluun. Ehdotettu säännös eroaa valmistelun kohteena olevan päärikoksen uusien tekotapojen sekä ankaramman rangaistusasteikon osalta, ja tämäkin enimmäisrangaistus perustuu siis näihin NKV-direktiivin velvoitteisiin.

Lakivaliokunta pitää ehdotetun rangaistussäännöksen kattamia valmistelutoimia asianmukaisina sekä puoltaa ehdotettua rangaistusasteikkoa korostaen lievimpienkin silpomisteiden vakavuutta ja moitittavuutta kokonaisuutena arvioiden. Lisäksi lakivaliokunta korostaa, että lainsäädännöllisten toimenpiteiden lisäksi tarvitaan jatkossakin tehokkaita, vaikuttavia käytännön toimenpiteitä hallinnon eri aloilla, viranomaisten koulutusta ja yhteistyötä sekä valistusta ja neuvontaa. Silpomisenvastaisen työn tehokkuus edellyttää myös riittäviä resursseja.

Sitten toisena tässä paketissa ei yhtään kevyempi aihe eli täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopuminen. Syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että syyteoikeus ei vanhennu, jos kysymyksessä on täytetty tappo. Täytetyn tapon syyteoikeus vanhentuu nykyisin 20 vuodessa. Lakivaliokunnan mielestä ehdotettua muutosta voidaan puoltaa periaatteellisin syin. Vaikka tappo ei ole ihan yhtä vakava rikos kuin murha, kyse on kuitenkin vakavasta tahallisesta rikoksesta, joka kohdistuu kaikkein arvokkaimpaan oikeushyvään eli henkeen. Täytetyn tapon osalta voidaan katsoa, ettei rikoksen hyvitystarve vähene ajan saatossa. Täytetystä taposta on siten perusteltua voida saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen ilman, että vanhentumista koskevat säännökset asettavat tälle estettä. Tämä on tärkeää myös sen vuoksi, ettei rajanveto murhan ja tapon välillä ole aina täysin selvä ja että kysymys voi ratketa pitkän ajan kuluessa oikeudenkäynnistä.

Sitten kolmantena tässä kokonaisuudessa oli tämä lapsensurmaa koskevan rangaistussäännöksen kumoaminen, eli hallituksen esityksessä ehdotetaan lapsensurmaa koskevan rikoslain 21 luvun 4 §:n kumoamista tarpeettomana. Tässä on kyse teosta, jossa tekijä syn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

nytyksestä johtuvassa uupumuksessa tai ahdistuksessa surmaa lapsensa. Esityksen tarkoituksena on, että lapsensurmaa vastaavaan tekoon sovelletaan jatkossa rikoslain tahallisia henkirikoksia koskevia yleisiä säännöksiä koskien tappoa, murhaa ja surmaa. [Puhemies koputtaa] Tavoitteena on selkeyttää rikoslakia.

Lakivaliokunta siis ehdottaa — arvoisa rouva puhemies, olen tehnyt nämä esittelypuheenvuoron mittaisiksi — ehdotamme siis, että hyväksytään muuttamattomana hallituksen esitykseen 69/2024 sisältyvät 1.—9. lakiehdotuksen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.51 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä.

Meillä on käsittelyssä naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpominen. Sen harjoittajat laittavat oman vakaumuksensa toisen ihmisen hyvinvoinnin edelle. He pahoinpitelevät ja kiduttavat toista ihmistä omien uskomustensa perusteella. Tällä esityksellä naisten sekä tyttöjen silpominen ja silpomisen suunnittelu säädetään rangaistavaksi. Silpominen kattaisi naisten ulkoisten sukuelinten vahingoittamisteot mukaan lukien sukupuolielinten poistamisen osittain tai kokonaan. Lisäksi rikoksen valmistelussa otetaan huomioon naisen tai tytön vieminen ulkomaille silpomista varten tai pakottaminen sekä taivuttaminen alistumaan silpomiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Naisten sukupuolielinten silpominen on väärin, ja tämä esitys tekee siitä rangaistavaa. Vielä kun saisimme poikien sukupuolielinten silpomisen kieltävän lain tässä maassa aikaiseksi, niin tämäkin perinne voisi jäädä historiankirjoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä tappo ei vanhene koskaan. Lisäksi oikeus tuomita rangaistus täytetystä taposta ei vanhenisi. Tällä hetkellä tappo vanhenee 20 vuoden aikana, ja tämä esitys pitää huolen, ettei kyseistä aikarajaa enää ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Rikoksenteijät on saatava vastuuseen rikoksistaan ja erityisesti niistä rikoksista, joissa on riistetty toisen kansalaisen henki. Tappo ei nyt vanhene tällä esityksellä koskaan, ja se jos jokin on jokaisen oikeustajun mukaista.

Arvoisa puhemies! Esityksessä myös ehdotetaan lapsensurman kumoamista tarpeettomana. Tämä tarkoittaa, että lapsen surmaaminen on vastedes verrattavissa mihin tahansa hengen riistämiseen Suomen lainsäädännössä. Vastasyntyneen lapsen hengen riistäminen rinnastetaan tästä lähin muihin henkirikoksen uhreihin, ja tämä kasvattaa lasten oikeudellista suojaa.

Tyttöihin ja naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa loukkaava rikos. Tällä lailla vahvistetaan naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä ruumiillista koskemattomuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tällä lailla edistetään myös lapsen kehityksen suojaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

17.54 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia puheenjohtaja Eerolalle ja edustaja Strandmanille erityisen hyvistä puheenvuoroista heti tähän alkuun, koska tämä esitys on äärimmäisen tärkeä moneltakin osin.

Ensinnäkin silpominen on vastenmielinen teko, jota ei pitäisi milloinkaan tapahtua. Se ei ole missään määrin hyväksyttävää, eikä tällaista raakalaismaista, maahanmuuton muka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

naan tuomaa kulttuuria pidä istuttaa Suomeen. Siksi on tärkeää, että teosta tehdään nyt erikseen rangaistava. Teko ei tule olemaan lain edessä hyväksyttävä myöskään siinä kohdassa, jos tyttö viedään ulkomaille silvottavaksi tai tekoa muuten valmistellaan. Lakimuutoksella tullaan parantamaan merkittävästi tyttöjen asemaa. Kun puhutaan näin tärkeästä lakimuutoksesta, niin ihmettelen, miten sitä ei ole aiemmin saatu aikaiseksi. Onko niin, että asiaa on aikaisemmin vähätelty, vai johtuuko saamattomuus jostakin muusta? Siitä syystä iso kiitos oikeusministeriön Merelle tästä valmistelusta ja tästä laista.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä tullaan muuttamaan myös tapon rangaistavuutta. Nykyisen lainsäädäntömme myötä tappo vanhenee 20 vuodessa. Mitään järkevää selitystä tälle ei ole. Tappo voidaan hyvinkin selvittää vielä 20 vuoden jälkeen, koska nykyteknologia on kehittynyt paljon. Tappo on sen verran vakava rikos, että ihminen on saatava siitä vastuuseen, vaikka tapahtumasta olisi kulunut kauan. Kulunutta aikaa ei voi pitää mitenkään hyväksyttävänä syynä sille, että rangaistusta ei tarvitsisi kärsiä. Lakimuutos vastaa tulevaisuudessa enemmän kansalaisten oikeustajua. On nimittäin oikeustajun vastaista, että murhaan ja tappoon, joissa molemmissa lopputulos on sama — henki pakenee ikuisesti — suhtauduttaisiin niin, että toisesta voisi päästä pois syytteistä ja toisesta ei. Se on kansalaisten oikeustajun vastaista, ja hyvä, että tämä asia korjataan. Myöskin tästä erityinen kiitos oikeusministeri Merelle. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

17.57 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle ja oikeusministeri Merelle esityksestä, jolla tiukennetaan henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskevaa lainsäädäntöä. Kaikki nämä esitetyt lakimuutokset ovat erittäin kannatettavia, kuten edellä on useissa puheenvuoroissa jo todettakin.

Arvoisa puhemies! Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun säätäminen rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksiin on todella merkittävä päätös. Se on merkittävä päätös jo pelkästään siksi, että suomalaisen yhteiskunnan tärkeisiin periaatteisiin kuuluu jokaisen yksilön fyysinen koskemattomuus. Eduskunta antaakin tällä lakimuutoksella hyvin tärkeän ja selkeän viestin naisten ja tyttöjen asemasta ja koskemattomuudesta. Tästä asiastahan on käyty viime aikoina huolestuttavaa keskustelua julkisuudessa. Toivon, että eduskunnan antama viesti on siltäkin osin erittäin selvä.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää myös tapon vanhenemisajan poistamista ja rinnastaa sen tältä osin murhaan. Henkirikos, olipa sen oikeudellinen muoto millainen tahansa, on ehdottomasti yksi vakavimmista rikoksista. Sekä uhrin omaisten että yleisen oikeustajun kannalta onkin hyvin tärkeää, että kaikki henkirikokset saadaan selvitettyä ja syyllinen tuomittua. Tämä lakimuutos auttaa tavoitteen saavuttamisessa varsinkin vanhojen rikosten osalta. Kuten edustaja Eerola totesi edellä, on rajanveto, varsinkin vanhoissa tapauksissa, joskus hyvin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Myös lapsensurmaa koskevan erillissäännöksen poistaminen laista tarpeettomana on perusteltua. Vastasyntyneen surmaamisesta tuomittaisiin jatkossa nykyistä ankarammin, ja tältäkin osin lainmuutos on linjassa hallitusohjelman kanssa. Henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin on suhtauduttava hyvin vakavasti, kuten tämä hallitus myös tekee.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 69/2024 vp sisältyvät 1.—9. lakiehdotukset. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.